Voorstel aan de raad

Nummer: 147

Portefeuille:	Financiën, gemeentelijke dienstverlening , participatie (W&I) , armoede en schuldhulpverlening ,handhaving
Programma:	1 Veiligheid
Taakveld:	1.2 Openbare orde en veiligheid

Onderwerp:
nota Integrale handhaving 2021-2025

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de kadernota Integrale handhaving 2021 en de volgende daarin opgenomen kaderstellende punten vast te stellen.

- Doel:
  het behoud en het verder verbeteren van een veilige, duurzame en gezonde woon-, werk- en leefomgeving in Lelystad
- Speerpunten:
  * in het fysiek domein: de Omgevingswet, illegale kamerverhuur, sloop en sanering;
  * in de Openbare orde / openbare ruimte: ondermijning, veilige wijken, jeugd en veiligheid;
  * in het Sociaal domein: uitkeringsfraude, handhaving leerplicht, basisregistratie personen.

  Uitgangspunten:
  * Burgers, bedrijven en verenigingen zijn primair zelf verantwoordelijk voor naleving.
  * De gemeente is verantwoordelijk voor voorlichting en preventie.
  * We hanteren handhaafbare regels.
  * Onze kernwaarden zijn ‘vertrouwen’ en ‘klantgericht’.
  * We conformeren ons aan de ‘Landelijke Handhavingsstrategie’.
  * Handhaving wordt zoveel mogelijk integraal opgepakt.
  * We handhaven programmatisch.
  * We handhaven zoveel mogelijk informatie- en risicogestuurd.
  * Handhaving kent een innovatief karakter.
- Indicatoren:
  Aan te sluiten bij de bestaande indicatoren in de beleidsplannen, Programmabegroting en zoals opgenomen in hoofdstuk 8 van de kadernota.

  .

Urgentie Raad

Vaststelling voor het zomerreces is gewenst om het handhavingsbeleid vanaf de 2e helft van 2021 te gaan toetsen volgens de voorgestelde methodiek. Daarmee wordt verdere vertraging voorkomen, aangezien vaststelling van de nota al in 2020 was gepland.

Samenvatting

De gemeente Lelystad is verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving van veel wet- en regelgeving. Handhaving vindt plaats bij verschillende onderwerpen zoals kamerverhuur, toezicht sloopwerkzaamheden, asbest, drugspanden, vuurwerk, jeugdoverlast, afvaldumpingen, parkeren, leerplicht, uitkeringen, bijstand en kinderopvang. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid dat de samenleving zo gezond, leefbaar en veilig mogelijk is. Dat kan worden bereikt door duidelijke regelgeving, goede voorlichting, advisering, toezicht, bemiddeling en waar nodig door het opleggen van straffen. De gemeente voert daarbij de regie. Eind 2018 koos de gemeenteraad ‘handhaving‘ als één van de vier onderwerpen voor de eigen strategische agenda. Doel van de nieuwe nota is om inzicht te geven in het beleid, de samenhang en de uitvoering. In de nota staat de visie, uitgangspunten en werkwijze van de gemeente Lelystad bij het handhaven van wet- en regelgeving.

Voorgaande besluitvorming

De raad heeft in 2018 een eigen strategische lange termijn agenda opgesteld op een viertal thema's waaronder 'handhaving'. Twee raadsleden hebben gesprekken gevoerd met deskundigen uit de ambtelijke organisatie en de betrokken portefeuillehouder. Op grond van deze gesprekken is een initiatiefvoorstel opgesteld. Het college heeft eind 2019 een zienswijze gegeven op dit voorstel. In december 2019 is er het initiatiefvoorstel en de startnota vanuit de raad ingediend om te komen tot een nieuwe nota Integrale handhaving, met allerlei activiteiten zoals een handhavingsmarkt, een bewonersonderzoek en opstellen van handhavingstrategieën. Door de coronacrisis moesten deze activiteiten anders worden ingericht. De elementen uit het initiatiefvoorstel zijn in afgeslankte vorm gebruikt om toch te komen tot een nieuwe nota Integrale handhaving. Verder is deze nota de opvolger van de vorige nota Integrale handhaving die in 2015 door de raad is vastgesteld.

Inleiding

Handhaving is een kerntaak van de gemeente. In beleidsnota's wordt beschreven hoe deze kerntaak wordt uitgevoerd. De nota gaat ook in op actuele thema's zoals privacy, informatiedeling, risicogestuurd handhaven en de menselijke maat (denk aan de kinderopvangtoeslagaffaire en de boodschappenaffaire). In de nieuwe nota Integrale handhaving is de termijn van vier jaar gekozen, om aan de ene kant invulling te geven aan een strategisch kader, maar ook oog te houden voor een snel veranderende samenleving en nieuwe ontwikkelingen.

Doel

Handhaving is samen met vergunningverlening en toezicht een belangrijk instrument om de gezondheid, veiligheid en leefbaarheid en duurzaamheid in Lelystad te borgen. De strategische doelstelling is dan ook: Het behoud en het verder verbeteren van een veilige, duurzame en gezonde woon-, werk- en leefomgeving in Lelystad. Tweede doel van de nota is om inzicht te geven in het beleid, de samenhang en de uitvoering. Derde doel is dat de nota kaders bevat voor de raad om sturing te geven aan de uitvoering van het handhavingsbeleid in de gemeente Lelystad. Met die kaders kunnen de uitvoeringsplannen beter worden getoetst.

Argumenten

1.1 Het strategische doel geeft richting

Het behoud en het verder verbeteren van een veilige, duurzame en gezonde woon-, werk- en leefomgeving in Lelystad is relevant voor alle domeinen die te maken hebben met handhaving.

2.1 Er moeten prioriteiten worden gesteld

In de nota wordt duidelijk dat de gemeente Lelystad te maken heeft met een groot aantal handhavingstaken uit bijna 200 verschillende wet- en regelgeving. En ook nog eens op een drietal domeinen. Dit zorgt ervoor dat het niet mogelijk is om elke handhavingstaak op hetzelfde niveau uit te voeren. De beschikbare capaciteit en middelen brengen met zich mee dat er keuzes moeten worden gemaakt: wat doen we wel en wat niet? Bij het bepalen van de prioriteiten is gekeken naar wettelijke verplichtingen, toekomstige ontwikkelingen, problemen die de leefbaarheid en veiligheid van de Lelystedelingen sterk beïnvloeden, wensen uit de bevolking, de ernst van de situatie, risicoanalyses, prioriteitstelling vanuit bestaande beleidskaders, de mate van beïnvloedbaarheid, etc.).

3.1 Uitgangspunten zijn vuistregels voor de uitvoering

De uitgangspunten vuistregels en principes die gehanteerd worden in de beleidsvoering. Met elkaar vormen de uitgangspunten het recept voor actie. De gemeente heeft de bijzondere positie om de naleving van regelgeving af te dwingen. Daar moet zorgvuldig mee omgegaan worden. Waar mogelijk wordt ingezet op het voorkomen van overtredingen, waar nodig zetten we in op handhaving. Verder zoeken we naar een balans tussen de roep om 'strengere regels en harde handhaving' en het pleidooi voor 'minder knellende regels, minder toezichtlast en meer ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en ondernemerschap'. We zetten in op de eigen verantwoordelijkheid van bewoners en ondernemers. We willen een gedragsverandering gericht op goede naleving. Handhaving vindt zodanig plaats dat er zo min mogelijk (administratieve) lasten zijn. En we handhaven zoveel mogelijk informatie- en risicogestuurd.

4.1 Met goede indicatoren kunnen de effecten worden gemeten
In de onderliggende beleidsplannen van de drie domeinen binnen integrale handhaving staan de concrete indicatoren om te meten of de doelstellingen zijn behaald. Diverse indicatoren staan ook in de jaarlijkse Programmabegroting van de gemeente Lelystad. Het gaat daarbij om de veiligheidsgevoelens van bewoners, het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, de mate van tevredenheid over het functioneren en optreden van handhavers, rapportcijfer leefbaarheid in de buurt, meldingen sociale overlast en het rapportcijfer voor de veiligheid in Lelystad.

5.1 *De Programmabegroting geeft al een integraal overzicht van budgetten*
De nota sluit aan bij de indeling van de Programmabegroting. Verder wordt elk jaar in de jaarrekening van de gemeente per taakveld verantwoording afgelegd over de doelstellingen, behaalde resultaten en de gemaakte kosten.

Kanttekeningen

1.1 Handhaving is facetbeleid
De nota gaat nader in op drie domeinen waar handhaving een belangrijke rol speelt. De essentie van integrale handhaving is dat de betrokken partijen elkaar kennen en waar nodig samenwerken. De activiteiten worden afgestemd binnen de verschillende schakels van de keten. Tegelijkertijd is er tussen diverse handhavingsthema's maar weinig overlap. Zo heeft asbest maar weinig verbinding met de handhaving van leerplicht en heeft het sluiten van drugspanden een heel andere dynamiek dan de het toezicht op de kinderopvang. Ondanks de grote verschillen richt de nota zich vooral op de overeenkomsten. De nota bevat dan ook veel beschrijvende hoofdstukken om inzicht te geven in de wereld van integrale handhaving. De nota geeft een samenvatting van uitgangspunten, strategieën en handhavingsinstrumenten die in alle drie domeinen aan de orde zijn.

1.2 Kans op rolvervaging
Het initiatiefvoorstel is gericht op het versterken van de kaderstellende rol van de raad. Ook wil de raad meer aan de voorkant betrokken worden. Daarnaast wordt de controlerende rol van de raad versterkt doordat uitvoeringsplannen van het college worden getoetst aan de kaders. Maar handhaving is voor een groot deel de bevoegdheid van het college. Zoals de nota nu is opgesteld is de kans op rolvervaging en rolvermenging beperkt.

1.1 Invloed bewonersenquête
In maart 2021 is aan een grote groep bewoners gevraagd wat zij vinden van handhaving in Lelystad. Er is gevraagd welke uitgangspunten het beste passen bij handhaving, hoe de gemeente toezicht en handhaving kan verbeteren, welke vorm van handhaving extra aandacht moet krijgen en welke ideeën en verbeterpunten er zijn. De uitkomsten komen grotendeels overeen met de uitgangspunten en prioriteiten in de nota. Maar de prioriteiten zijn ook gebaseerd op een bredere kijk op keuzes maken. De beperkte beschikbaarheid van menskracht en middelen maken het noodzakelijk dat er prioriteiten worden gesteld, waarbij er altijd rekening moet worden gehouden met wettelijke verplichtingen. Verder moeten de keuzes worden gebaseerd op een analyse van de feitelijke situatie, op een inschatting van toekomstige ontwikkelingen die de situatie in Lelystad beïnvloeden en op een politieke keuze van inbreuken die met voorrang moeten worden aangepakt. Uiteraard wordt ook rekening gehouden met problemen die de leefbaarheid en veiligheid van de Lelystedelingen sterk beïnvloeden. Maar wel in afweging met andere aspecten (de ernst van de situatie, risicogestuurd, prioriteitstelling vanuit bestaande beleidskaders, de mate van beïnvloedbaarheid, etc.). Tenslotte kunnen wijkgerichte handhavers (wijkboa's en wijkagenten) de wensen van bewoners meenemen in de dagelijkse uitvoering en kunnen waar mogelijk extra aandacht geven aan de handhaving van de gevraagde onderwerpen.

Financiën

De nota gaat niet nader in op de totale kosten van handhaving in Lelystad. Handhaving zit in de gemeentelijke Programmabegroting verspreid over meerdere taakvelden. De grootste bedragen zitten bij Milieubeheer (inzet Omgevingsdienst voor 1,3 miljoen), Openbare orde en veiligheid (inzet team Stadstoezicht voor 740.000 euro), maar ook in Crisisbeheersing (inzet brandweer), Volksgezondheid (inzet GGD op kinderopvang en toezicht op de Wmo), Wonen en Bouwen (inzet team Wabo) en Onderwijsbeleid (inzet Leerplichtambtenaren).

Uiteraard zijn nog tal van andere instanties betrokken bij integrale handhaving in Lelystad, zoals de politie, Staatsbosbeheer, Inspectiediensten, ISZW, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, etc.

Mochten er de komende periode extra middelen nodig zijn, dan gaat die aanvraag via het reguliere begrotingsproces en via de onderliggende beleidsterreinen en portefeuilles (Wmo, Omgevingswet, Beheer openbare ruimte, Wonen, Openbare orde en veiligheid, etc.).

In de kadernota zijn twee wenselijke voorstellen ingebracht (extra formatie van Stadstoezicht en inzet extra boa's tijdens Oud en nieuw). Deze wenselijke voorstellen zijn bedoeld om de tekorten in de uitvoering van diverse thema's op te lossen. De bestaande capaciteit wringt momenteel al en door bevolkingsgroei is het noodzakelijk de formatie mee te laten groeien. De thema's zoals illegale kamerverhuur, jaarwisseling, brandveiligheid, bouwtoezicht komen nadrukkelijk aan de orde in de nota Integrale handhaving en komen ook overeen met de trends en ontwikkelingen (blz. 9) en de voorgestelde prioriteiten (blz. 12).

Vervolg

Na vaststelling van de nota moeten nieuwe uitvoeringsprogramma's in de drie domeinen door het college worden getoetst worden aan de vastgestelde kaders. Bij nieuw beleid met een impact op vergunningverlening, toezicht of handhaving is het van belang voor het college om te handhaafbaarheidstoets te gebruiken als hulpmiddel. Evaluatie: de looptijd van de nota gaat tot en met 2025. De evaluatie van de nota vindt dan ook plaats in 2025. Daarna kunnen de inzichten en uitkomsten worden gebruikt voor de daaropvolgende raadsperiode.

Bijlagen

Kadernota Integrale handhaving 2021-2025

Lelystad, 4 mei 2021

Het college van de gemeente Lelystad,

de secretaris, de burgemeester,

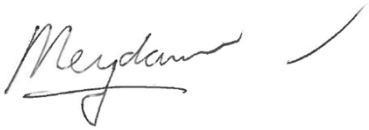

A. Schepers mr. H.M. Meijdam